Pikku kuvauksia sodasta

Mailmansodan aikana ilmestyneissä lukuisissa kirjoissa on tuskin ainoatakaan tuotetta, jossa elävästi ja totuuden valossa paljastettuna kuvattaisiin ihmiskärsimyksiä. Mutta Ranskassa, jossa ihmishengen saavutuksissa niin monessa suhteessa kuljetaan etumaisena, on ilmestynyt parikin arvokasta kirjaa. Barbussen mainiosta teoksesta "Tulessa" on ollut käännöksiä suomalaisissakin lehdissä. Seuraavassa lainataan ranskalaisen lääkärin Georges Duhamelin teoksesta kuvauksia kolmesta haavoittuneiden tyypistä. Näissä kolmessa tyypissä saamme lukea kolmen-neljänneksen sodassa haavottuneiden historiat.

Augerilta oli jalka ammuttu pois, ainoastaan yksi paksu lihajänne pidätti sitä. Hän otti veitsen ja leikkasi lihaksen poikki. Hän lasketteli leikkiä kantajansa kanssa. Hän selitteli lääkärilleen, että leikkaus ei loukannut paljon mutta noin tuntia myöhemmin — — — "Perkele!" Hän oli päättänyt parantua ja hän parani. Hän oli kiharapäinen, miellyttävä, aina hymyilevä, ja kopioitsi tunnon tarkasti kaikki lähettämänsä tai vastaanottamansa kirjeet suuren koulupojan käsialalla kopiokirjaansa. Auger oli "hyvä" potilas, ja vieraileivat naikkoset pitivät hänestä sangen paljon.

On ymmärrettävä miksi he pitivät Augerista. Hän synnytti heissä luottamusta. Häntä katsoessa ja kuunnellessa he saattoivat ajatella, ettei kärsiminen sittenkään ole niin kovin kauheaa. ... Jotka asuvat kaukana taistelukentältä ja käyvät sairaaloissa nähdäkseen sotaa vilaukselta, katsovat Augeria ja palaavat kaikkeen tyytyväisenä; tyytyväisinä asiain kulkuun, tyytyväisinä haavoittuneisiin ja itseensä. Näkevät, että maata puolustetaan hyvin, sotilaat ovat sankarillisia ja että haavat ja ruhjeet, niin vakavaluontoisia asioita kuin ovatkin, sittenkin ovat siedettäviä."

Mutta Gregoire on "huono" potilas. Ei yksikään mukavuudessa kulkevista vieraista katsahda häneen. Hän ei koskaan vastaa hoitajalleen; ei koskaan kiitä; valittaa surkeasti kun hänen haavojaan sidotaan, saattaen itse lääkärin käden vapisemaan; hänellä ei ole rohkeutta, ei tiedä miten estää kipua. Johtuu huonosta tahdosta," vakuuttaa kersantti.

Ei. Hän on väärässä. Gregoirella ei ole huonoa tahtoa. Joskus voi hänen otsansa rypistyksestä nähdä kuinka hän ponnistelee vastustaakseen tuskia tai ottaakseen ne vastaan iloisemmalla ja lujemmalla mielellä. Mutta hän ei voikaan tehdä tarvittavaa ponnistusta.

Jos sinua käsketään nostamaan rautatieveturia! Tekisit yrityksen, koettaisit luottamatta, onnistumatta. Niin, älä sis puhu mitään Gregoiresta.

Trikot on pahasti haavottunut sotilas, joka äkkiä muuttuu "hyvästä" potilaasta "huonoksi" potilaaksi. Muutamia päiviä ennen Tricotin kuolemaa sattui hänelle mullistava tapaus. Pieni näppy ilmestyi hänen nenänsä sivuun.

Tricot oli paljon kärsinyt; hänen käsistään oli vain riekaleet jäälellä ja kaiken lisäksi hänen kyljessään oli ammottava haava, joka hengitti kuin saastainen suu ja josta hänen elämäntahtonsa vuosi ulos.

Rykiä, sylkeä, tavoitella silmät tuskasta pyöreinä henkäystä, jota on mahdoton saada, vailla käsiä, joilla raapia itseään, syöttää itseään, vaikka tosiaan ei ole vähintäkään halua syömiseen — tämä ei ole elämää. Ja kuitenkaan ei Tricot heittäytynyt epätoivoon. Hän jatkoi omaa taisteluaan miehen yliinhimillisellä kärsivällisyydellä, joka oli taistellut suuressa maailmansodassa, tietäen ettei voitto ollut huomenna saavutettavissa.

Mutta Tricotilla ei ollut liittoläisiä, ei reservivoimia; hän oli yksinään, laiha, hirvittävän laiha ja niin uupunut, että eräänä päivänä hän mielettömästi muuttu i tavallisesta haavottuneesta valituksen mieheksi... Juuri silloin puhkesi hänen nenäänsä äkämä. Tricot oli urheasti kestänyt suurimmatkin iskut; mutta hän menetti heti voimansa tästä vähäpätöisestä tuskien lisäyksestä.

Tänän nähtyään sairaanhoitaja sopersi: "Tohtori, saan ilmottaa teille... se on... kipinä joka murskasi saviastian."

Ja saviastia oli särkynyt. Tuo tuskien lisä oli liikaa. Tricot alkoi valittaa, ja siitä hetkestä hän oli mennyttä miestä. Kysyin häneltä useamman kerran päivässä, ajatellen kaikkia hänen haavojaan: "Kuinka nyt voitte, ystäväni?" Hän vastasi ajatellen vain pientä äkämää: "Huonosti, huonosti, näppy — se paisuu."

Äkämän pää oli muuttunut valkeaksi ja sitä tahdottiin puhkasta. Tricot, joka oli antanut aukasta rintansa nukuttamatta, huudahti itkien: "Ei enää leikkauksia: en tahdo enää mitään leikkauksia."

Koko päivän hän surkeasti valitti äkämää ja seuraavana yönä hän kuoli...

Ida S.

Lokaan luisumassa

(Jatkoa yhdennelätoista sivulta)

Kun Edna päivällisaikana astui ulos suuren osastokaupan sivuovesta, joka oli palveluskuntaa varten, joutui hän kävelemään Amy Jensonin kanssa pitkin suurkaupungin valtakatua. Amy ehdotti, että he menisivät läheiseen hienoon ravintolaan syömään, mutta Ednan täytyi tunnustaa, että sellainen ylellisyys oli hänelle aivan vierasta.

"Sinä olet kaunis tyttö, Edna, miksi et hanki itsellesi mies-ystävää, joka auttaisi sinua? Niin kaikki tolsetkin tekevät."

"Miksi, miksi? Tuota samaa olen saanut kuulla joka päivä aina siitä saakka, kun alotin työni kaupassa, milloin tunkeilivalta osastoni päällysmieheltä, milloin teiltä tytöiltä. Aina tuo sama juttu: miksi et anna jonkun maksaa huveistasi, miksi et anna jonkun ostaa itsellesi vaatteita, ilta-aterioita, miksi — miksi? Sanon siulle: siksi, että — anteeksi, Amy, mutta minun täytyy nyt joutua halvempaan ruokapaikkaan jonnekin syrjäkadulle. Näkemiin!"

Tämä viimeinen huomautus oli Ednan mielessä vielä silloinkin, kun hän palasi työhönsä myymäpöydän taakse. Mieli raskaana hän pani pani kääröön milloin lankarullan, milloin neulavihkon odottavalle ostajalle. Hienosti puettuja naisia miesten seurassa käveli ja kierteli pitkin käytäviä suuressa jonossa, puhellen ja katsellen näytteillä olevia tavaroita. Pitsiosastossa eräs vanha rouva tyhjennytti hänellä kaikki laatikot ostamatta mitään; näytteillä olevista valkotavaroista kolme tytönhellakkaa käänteli ja heitteli huiskin haiskin ja katseli aivan loppumattomiin kolmenkymmenen yhdeksän sentin kauluksia. Aika ajoin järjestyksen valvoja kulki ohi juhlallisen täsmällisenä, valkea kravatti kaulassa. Ednan sydäntä kouristi huomatessaan, että moni ohikulkevista herroista syrjäsilmäyksin katsoi häneen. Tuntiessaan silmänsä vettyvän, hän käänsi selkänsä ja oli katsovinaan kadulle. Tulevaisuus alkoi häntä pelottaa. Hänestä tuntui mahdottomalta kestää tässä itsekkäisyyden taistelussa. Sydän täynnä katkeruutta, hän painoi otsansa kylmää lasia vastaan ja vaivoin pidetttyjen kyynelten läpi koko katu näytti hänestä sakeassa usvassa värähtelevän.

Täytyihän hänenkin lopuksi antautua, aivanhan se oli luonnollista. Olihan heidän kaikkien ollut pakko turvautua siihen, ellei tahtonut elää alinomaisessa puutteessa. Toisilta oli hän kuullut, miten Amy vietti iltahetkensä. Hän oli miehen elättinä ja kuletti perässään kokonaisen lauman sattuman hänen seuraansa liittämiä "ystäviä". Kaupassa hän rasitti itseänsä niin vähän kuin suinkin, koska tiesi saavansa rahoja vähemmällä vaivalla muualta.

Pyytäisikö hän Amyä ottamaan nuo aamulla tehdyt ostoksensa takasin? Se tuntui olevan järkevintä, sillä missä hän pitäisi tuota hienoa iltapukua? Kymmenen sentin sähkökuvateatterissako, jonka ylimääräisen huvin hän soi itselleen kerran viikossa Idan seurassa, tai kaupassako työssä ollessaan? Tuo pelkkä ajatuskin oli hänestä niin hullunkurinen, että hänen pakostakin täytyi sille hymyillä kyynelten läpi.

Iltasella kun Edna hoippui portaita ylös mennäkseen huoneenseensa levolle hänen täytyi nojata ahtaan käytävän seinään. Hän oli väsynyt päivän seisomisesta ja hänen jalkojaan särki. Päästyään huoneeseensa heittäytyi hän vuoteelleen ja tuijotti kauan tämän kaluston alastomuutta. Täälläkö hänen tuli kuluttaa koko elämänsä — — ? Hän tunsi liikutuksesta kuristuvansa, ja nyyhkytanut pidättää, puhkesivat kuumaan tykset, jotka hän oli koko päivän koetkyynelvirtaan. Hän itki — itki loppumattomasti jaksamatta riisuutua ja oli menehtyä väsymyksestä ja surusta.

Koputus ovelle herätti Ednan mielentilastaan ja Amy Jensonin astuessa sisään hän koetti parhaimman mukaan salata kyynelilään.

"Etkö edes aio käskeä minua sisälle?"

"Tietysti, tule vain!"

"Kiitos!" Amy heittäytyi istumaan vuoteelle, nostaen muodinmukaiseen kenkään puetun siron jalkansa toisen päälle.

"Edna, onko sinulla mihinkään mentävää tänä iltana? Tarkotan, onko sinulla 'tilaus' täksi illaksi?"

Edna pudisti päätään. Milloinka hänen varansa olisi kannattanut jonnekin mennä, ja "tilausta" ei hänellä ollut koskaan ollut.

"No. sitten olet sinä juuri se, jota etsin. Ystäväni Sam Ferguson halusi minua kanssaan iltaa viettämään. Hänellä on mukanaan eräs ystävä, jolle minun piti hankkia seuraa. Olisin pyytänyt mukaani Annie Hay'n, mutta hänellä on tätä nykyä 'vakituinen', ja sitäpaitsi ei hän ole mikään 'kesyttäjä". Kuule, Edna, älä laske nyt tällaista tilaisuutta ohitsesi, sillä näillä herroilla on 'tekeviä', ja sehän on tärkeintä, lähdetkö?"

Synkän päättävästi Edna nousi lähteäkseen. Amy katsi hänen köyhää pukuaan, ilmeisesti tyytymättömänä, ja sanoi: "Ota uusi pukusi mukaan, ja mennään minun asuntooni pukeutumaan iltaa varten."

Sinne oli vain muutama kadunväli; ja tytöt kävelivät äänettöminä tämän matkan omissa mietteissään. Amyn huone oli suurempi ja kaikin puolin hienomimn sisustettu ja sijaitsi vilkasliikkeisemmän kadun varrella kuin Ednan asunto. Ednan mieli oli niin synkkä, että hän tuskin huomasi, miten toverinsa hänet puki, maalasi, puuteroi, järjesti hänen komean vaalean tukkansa kiehkuroiksi otsalle, sekä lopuksi tarjosi hänelle lainaksi oman hienon päällystakkinsa.

Aivan kuin unessa Edna käveli autoon, joka heitä odotti. Hän tuskin kuuli sanaakaan siitä, miten Amy esitti hänelle seuralaisensa.

"Älä ole tuollaisella hirttotuulela," kuiskasi Amy, "ole iloinen, tai ainakin koeta olla!"

Matkalla Edna koetti ponnistaa jonkun sanan huuliltaan herrojen kohtelaisuuksiin, mutta toisten huolettomaan tunnelmaan ei hän päässyt. Vasta kun auto pysähtyi valoisan ravintolan eteen, heräsi Edna synkistä mietteistään. Ravintolahuoneen loisto ja ympärillä olevat iloiset ihmiset auttoivat Ednan unohtamaan kaiken muun, ja hän nautti kuin nälkäinen jokaisesta hetkestä, joka hänelle tarjoutui. Kunnollista ateriaa ei hän ollut koskaan saanut; siksi hän söi erinomaisella ruokahalulla. Iloisen valssin säveleet, keskuksessa tanssivat taiteilijattaret ja kevyet pöytäsukkeluudet olivat omiaan kohottamaan tunnelmaa. Edna tunsi hämärästi elävänsä jossain hetken kuluttua katoavassa satumailmassa.

Teatterissa istuessaan vasta Edna ensi kerran kunnollisesti silmäili seuralaisiaan. Amyn ystävä oli, kuten odottaakin sopi, lihavahko, vanhanpuoleinen herrasmies; ja Edna oli melkein tyytyväinen siihenä että tuo toinen oli jäänyt hänen osalleen. Hän koetti elää hetken huumauksessa ja jutteli iloisesti nauraen herrojen sukkeluuksille. Jo näytöksen aikana Amy, joka jo oli miltei katunut, että pyysi Ednaa mukaansa, ihastuneena huomautti Ednan hurmaavasta seurustelutaidosta.

Pieni seurue oli kumman hiljainen teatterista lähdettyä. Edna ei tietänyt, mikä nyt oli matkan päämäränä, eikä hän välittänytkään tietää, sillä hänestä oli kaikki samantekevää.

Astuessaan valaistun hotellin ovesta sisään, Amy katsahti Ednaan. Siinä katseessa oli jotakin varottavaa, anteeksipyytävää ja samalla myös uhmailua. He astuivat pieneen yksityishuoneeseen. Herrat tilasivat juotavaa. Edna kallisti ensimäisen lasinsa, koettaen liköörillä huuhtoa alas nousevaa katkeruuttaan . . . . . Raskas tunnelmansa oli kuin poispyyhkäisty . . . Kuume nousi hänen päähänsä, veri juoksi kuumana hänen suonissaan, ajatukset alkoivat himmetä ja kaikki tunnelmat tanssivat sekasin hänen aivoissaan. Höyrylämmitysuuni sihisi, huoneen raskaassa, hikisessä ilmassa kuului epämääräisiä askeleita, suuriin seinäpeileihin kuvastuivat himmeässä valossa kylpevät silkkiverhot ja niiden pehmeää taustaa vastaan seuralaisten varjot mustina häilyivät . . . Voimakas hajuvesi levitti huoneeseen hienoa verbenan tuoksua, epämääräistä ja haihtuvaa kuin kuihtuvasta kukkavihkosta lähtevä lemu . . .

Edna heräsi tajuihinsa vasta silloin, kun joku lähestyi häntä hyvällen ja tarttui hänen vyötäisiinsä . . . Amya ja hänen ystäväänsä ei näkynyt . . . Pää oli sanomattoman raskas; epäselvästi kuitenkin Edna ymmärsi, että hänen nyt piti m a k s a a. Hän tiesi hinnan, ja hänet valtasi tavaton kauhu. . . . Miehen intohimosta värisevät huulet etsivät hänen ihoaan . . .

"Älkää koskeko minuun," kuiskasi nuori tyttö, peräytyen inholla.

"Kas niin, älkää nyt turhia arastelko," sanoi hänen kiusaajansa, ja voimatta enää hillitä itseään, koetti suudella Ednaa kaulaan.

K u m m a n k o helvetin hän nyt valitsisi — ?

Tuntiessaan ihollaan noiden hehkuvien kasvojen polttavan hengityksen, puhui luonnollinen vaisto Ednalle pettämätöntä kieltään. Hänen inhonsa oli niin valtava, että hän tunsi mahdottomaksi pakottaa itseään. Äkkiä hän riistäytyi irti, työntäen rajusti miehen luotaan. — Mitä — ? Sellaista ei mies osannut odottaa, hän kun ei edes väkivaltaa tehnyt; hän horjahti ja olisi kaatunut, ellei tuoli onneksi ollut vastassa.

Tätä hetkeä käytti Edna paetakseen, hän syöksyi ulos huoneesta, kiisi hotellin portaita alas ja päästyään kadulle katosi viileään yöilmaan . . .

OLETKO SINÄ TEHNYT MITÄÄN TOVERITTAREN TILAAJAMÄÄRÄN :: KOHOTTAMISEKSI ? ::

Tehkää ostoksenne niistä liikkeistä, jotka ilmottavat tässä lehdessä